

آیا عمر بن خطاب، آرزوی فضائل امیر مؤمنان علیه السلام را داشته است؟

پاسخ:

این روایت را احمد بن حنبل و دیگر بزرگان اهل سنت با تعبیرات مختلف و سند های متعدد نقل کرده اند که سند روایت احمد بن حنبل و طحاوی معتبر است:

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ طَيْفُورٍ، قَتْنَا قُتَيْبَةَ، نَا يَعْقُوبُ، عَنْ سَهِيلِ بْنِ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ، قَالَ: «لَقَدْ أُوتِيَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ ثَلَاثًا، لِأَنَّهُ أَكُونَ أُوتِيَتْهَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ إِعْطَاءِ حُمْرِ النَّعَمِ جِوَارُ رَسُولِ اللَّهِ (ص) فِي الْمَسْجِدِ، وَالرَّايَةَ يَوْمَ خَيْبَرَ، وَالثَّالِثَةَ نَسِيَهَا سَهِيلٌ»

عمر بن خطاب گفت: به علی بن ابی طالب (علیه السلام) سه ویژگی داده شده است که اگر من آن ها را داشتم، از داشتن شترهای سرخ مو بهتر بود: همسایه گی رسول خدا در مسجد، دادن پرچم در روز خیبر. سومی را سهیل فراموش کرد.

الشیبانی، ابوعبد الله احمد بن حنبل (متوفای ۲۴۱هـ)، فضائل الصحابة، ج ۲ ص ۶۵۹ تحقیق د. وصی الله محمد عباس، ناشر: مؤسسه الرساله - بیروت، الطبعة: الأولى، ۱۴۰۳هـ - ۱۹۸۳م؛

الطحاوی الحنفی، ابوجعفر احمد بن محمد بن سلامه (متوفای ۳۲۱هـ)، شرح مشکل الآثار، ج ۹ ص ۱۸۲-۱۸۳، تحقیق شعیب الأرنؤوط، ناشر: مؤسسه الرساله - لبنان / بیروت، الطبعة: الأولى، ۱۴۰۸هـ - ۱۹۸۷م.

بررسی سند روایت:

علی بن طیفور:

علی بن طیفور بن غالب أبو الحسن النسوی... **وكان ثقة.**

البغدادی، ابوبکر احمد بن علی بن ثابت الخطیب (متوفای ۴۶۳هـ)، تاریخ بغداد، ج ۱۱ ص ۴۴۲، رقم: ۶۳۴۴ ناشر: دار الکتب العلمیة - بیروت.

قتيبة بن سعيد بن جميل:

از رواات بخارى و مسلم:

قتيبة بن سعيد بن جميل بفتح الجيم بن طريف الثقفى أبو رجاء البغلانى... ثقة ثبت من العاشرة مات سنة أربعين عن تسعين سنة ع

العسقلانى الشافعى، أحمد بن على بن حجر ابوالفضل (متوفى ٨٥٢هـ)، تقريب التهذيب، ج ١ ص ٤٥٤، رقم: ٥٥٢٢

تحقيق: محمد عوامه، ناشر: دار الرشيد - سوريا، الطبعة: الأولى، ١٤٠٦ - ١٩٨٦.

يعقوب بن عبد الرحمن:

از رواات بخارى و مسلم:

يعقوب بن عبد الرحمن بن محمد بن عبد الله بن عبد القارى بتشديد التحتانية المدنى نزيل الإسكندرية حليف

بنى زهرة ثقة من الثامنة مات سنة إحدى وثمانين خ م د ت س

تقريب التهذيب ج ١ ص ٦٠٨، رقم: ٧٨٢٤

سهيل بن ذكوان:

از رواات بخارى و مسلم:

سهيل بن أبى صالح ذكوان السمان ع أحد العلماء الثقات وغيره أقوى منه وقد روى عنه مالك قال البخارى

سمعت عليا يقول كان قد مات له أخ فوجد عليه فنسى كثيرا من حديثه قال الحاكم قد يجد المتبحر فى الصنعة

ما ذكره على أخرجه مسلم فى الأصول وفى الشواهد

الذهبى الشافعى، شمس الدين ابوعبد الله محمد بن أحمد بن عثمان (متوفى ٧٤٨ هـ)، ذكر أسماء من تكلم فيه وهو موثق، ج ١

ص ٩٦، تحقيق: محمد شكور أمير الميادينى، ناشر: مكتبة المنار - الزرقاء، الطبعة: الأولى، ١٤٠٦ هـ

ذكوان أبو صالح:

از رواات بخارى و مسلم:

ذکوان أبو صالح السمان الزيات المدنی **ثقة ثبت** وكان يجلب الزيت إلى الكوفة من الثالثة مات سنة إحدى ومائة ع

تقريب التهذيب ج ۱ ص ۲۰۳، رقم: ۱۸۴۱

در نتیجه، سند این روایت صحیح است و هیچ اشکالی در آن نیست.

در این روایت، آمده بود که سهیل، فضیلت سوم را فراموش کرده است؛ ولی همین روایت با سند دیگر از او نقل شده که فضیلت سوم را نیز بازگو کرده است و آن ازدواج امیرمؤمنان علیه السلام با صدیقه طاهره سلام الله علیها است.

طحاوی در شرح مشکل الآثار می نویسد:

كَمَا قَدْ حَدَّثَنَا إِبْرَاهِيمُ بْنُ مَرْزُوقٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا رَوْحُ بْنُ أَسْلَمٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ، قَالَ: حَدَّثَنَا سَهِيلُ بْنُ أَبِي صَالِحٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ: " لَقَدْ أُعْطِيَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ خِصَالًا، لَأَنْ يَكُونَ فِي خِصْلَتِهِ مِنْهَا أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ أُعْطِيَ حُمْرَ النَّعَمِ " .

قَالُوا: وَمَا هُنَّ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ؟ قَالَ: " تَزَوَّجَ فَاطِمَةَ ابْنَةَ رَسُولِ اللَّهِ (ص) وَسَكَنَاهُ الْمَسْجِدَ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ (ص) يَحِلُّ لَهُ فِيهِ مَا يَحِلُّ لِرَسُولِ اللَّهِ (ص) وَالرَّأْيَةُ يَوْمَ خَيْبَرَ " .

قَالَ أَبُو جَعْفَرٍ: وَعَبْدُ اللَّهِ بْنُ جَعْفَرٍ الَّذِي عَادَ إِلَيْهِ هَذَا الْحَدِيثُ، إِنْ يَكُنْ هُوَ الْمَخْرَمِيُّ، فَهُوَ مِمَّنْ يُحْمَدُ فِي حَدِيثِهِ، وَإِنْ يَكُنْ هُوَ ابْنُ نَجِيحٍ أَبُو عَلِيٍّ ابْنِ الْمَدِينِيِّ، فَإِنَّ حَدِيثَهُ لَيْسَ كَحَدِيثِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرٍ الْمَخْرَمِيِّ، وَلَكِنَّهُ لَيْسَ بِسَاقِطٍ، قَدْ حَدَّثَ النَّاسُ عَنْهُ، وَأَحَدٌ مِنْ حَدَّثَ عَنْهُ ابْنُهُ، وَهُوَ إِمَامٌ أَهْلِ الْحَدِيثِ.

ابوهریره از عمر بن خطاب نقل کرده است که گفت: علی بن ابی طالب (ع) ویژگی های دارد که اگر من یکی از آن ها را داشتم برای من بهتر از آن بود که شتران سرخ مو داشته باشم. سؤال کردند: آن ویژگی ها کدامند؟ عمر گفت: ازدواج با دختر رسول خدا (ص)؛ سکونت با رسول خدا در مسجد و حلال بودن هر آن چه که برای رسول خدا (ص) حلال بود؛ دادن پرچم به دست علی (ع) در روز خیبر.

ابو جعفر (نویسنده) گفت: عبد الله بن جعفری که در سند روایت است، اگر عبد الله بن جعفر مخرمی باشد، از کسانی است که در نقل روایت، ستایش شده است؛ ولی اگر عبد الله بن جعفر بن نجیح که همان علی بن مدینی است باشد، هرچند که ارزش حدیث او به

اندازه حدیث عبد الله بن جعفر مخرمی نیست؛ ولی روایتش مردود نیست، مردم از او روایت نقل کرده اند که یکی از آن ها پسر اوست که او پیشوای اهل حدیث است.

الطحاوی، أبو جعفر أحمد بن محمد بن سلامة (متوفای ۳۲۱هـ)، شرح مشکل الآثار، ج ۹، ص ۱۸۲، ح ۳۵۵۱، تحقیق: شعيب الأرناؤوط، ناشر: مؤسسة الرسالة - لبنان / بيروت، الطبعة: الأولى، ۱۴۰۸هـ - ۱۹۸۷م.

حاکم نیشابوری بعد از نقل این روایت می گوید:

هذا حدیث صحیح الإسناد ولم یخرجاه.

این روایت صحیح است؛ ولی بخاری و مسلم نقل نکرده اند.

الحاکم النیسابوری، محمد بن عبدالله ابوعبدالله (متوفای ۴۰۵ هـ)، المستدرک علی الصحیحین، ج ۳، ص ۱۳۵، ح ۴۶۳۲، تحقیق: مصطفى عبد القادر عطا، ناشر: دار الکتب العلمیة - بیروت الطبعة: الأولى، ۱۴۱۱هـ - ۱۹۹۰م.

جلال الدین سیوطی در تاریخ الخلفاء و ابن حجر هیثمی در الصواعق المحرقة می نویسند:

واخرج أبو یعلی عن أبي هريرة قال قال عمر بن الخطاب لقد أعطی علی ثلاث خصال لأن تكون لی خصلة منها أحب إلی من أن أعطی حمر النعم فسئل وما هن قال تزوجه ابنته فاطمة وسكناه المسجد لا یحل لی فيه ما یحل له والرأیة یوم خیبر

وروی أحمد بسند صحیح عن ابن عمر نحوه.

ابویعلی از طریق ابوهریره نقل کرده است که عمر بن خطاب گفت: به علی (علیه السلام) سه ویژگی داده شده که اگر یکی از آن ها را داشتیم، برای من از داشتن شتران سرخ مو بهتر بود. سؤال شد که آن ها ویژگی ها چه بود؟ گفت: رسول خدا (ص) او را به همسری فاطمه دخترش درآورد، او را در مسجد جای داد که برای او سکونت در مسجد جایز بود و برای من جایز نبود، و دادن پرچم در روز خیبر.

احمد همین روایت را به صورت دیگر از عبد الله بن عمر با سند صحیح نقل کرده است.

السیوطی، جلال الدین أبو الفضل عبد الرحمن بن أبی بکر (متوفای ۹۱۱هـ)، تاریخ الخلفاء، ج ۱ ص ۱۷۲، تحقیق: محمد محی الدین عبد الحمید، ناشر: مطبعة السعادة - مصر، الطبعة: الأولى، ۱۳۷۱هـ - ۱۹۵۲م.

الهيثمى، ابوالعباس أحمد بن محمد بن على ابن حجر (متوفى ٩٧٣هـ)، الصواعق المحرقة على أهل الرفض والضلال والزندقه، ج ٢ ص ٣٧٣، تحقيق عبد الرحمن بن عبد الله التركى - كامل محمد الخراط، ناشر: مؤسسه الرساله - لبنان، الطبعة: الأولى، ١٤١٧هـ - ١٩٩٧م.

موفق باشيد

گروه پاسخ به شبهات

مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر (عج)